

ЗМІСТ

НАША ОБКЛАДИНКА

Перша: Савченко Олександра Яківна — педагог, науковець, державний і громадський діяч.

Інтерв'ю з віце-президентом АПН України Олександром Савченко ... 72

Друга: “Педагоги новатори” — проект нашого журналу і АПН України

Третя: Сільська школа — у центрі уваги!

Четверта: „О.А. Захаренко в контексті доби”: фоторепортаж з ювілейної виставки в Педагогічному музеї.

Інноваційна школа

Сільська школа сьогодні і завтра

Микола Набок. Сільська школа сьогодні: організаційно-правові та фінансові проблеми управління 4

Марина Ватковська. Соціально-педагогічні умови модернізації сільської школи 10

Галина Мегега. Сільська школа на Дніпропетровщині: деякі особливості переходу до професійного навчання 14

Тамара Донець. Досвід і перспективи профілізації старшої школи 19

Любов Власенко. Становлення позитивної Я-Концепції учасників педагогічного процесу в умовах сільської школи 23

Любов Склезь. Шкільні умови для розвитку особистості учня 28

Світлана Малинська. Розвиток творчої уяви учнів 29

Галина Усик. Розробка інноваційної системи естетичного виховання особистості учня в умовах сільського регіону 33

Всеукраїнський науково-практичний семінар ПДПУ імені В.Г. Короленка — керівнику освітнього закладу 35

Надія Киба. Створення системи інноваційного середовища для розвитку соціальної компетентності та життєтворчості вихованців в умовах школи-інтернату 36

Юлія Присташ. Експериментальна діяльність як ефективний шлях розвитку сучасного навчального закладу 41

Андрій Ляшенко. Психолого-педагогічне проектування розвитку особистості учня: компетентнісний підхід 43

Теорія і практика інноваційних технологій

Наталія Ніколаєва. Впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховний процес 46

Ольга Белова. Автоматизація управління загальноосвітнього навчального закладу 51

Галина Монастирна. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя інформатики: стан проблеми 54

Олександр Гожик. Інноваційні технології у школах життєтворчості 61

Валерій Аристов. Інноваційна школа: що робити! 64

Педагогіка школи

Українська й світова наука — шкільній практиці

Віталій Пилипчук. Інтегративні тенденції індійської педагогіки..... 78

Сільська школа сьогодні і завтра

Паровик Людмила. Бути ясным розумом, чистим морально і здоровим фізично. З досвіду роботи школи культури здоров'я..... 88

Наталія Бондар. Реалізація програми експериментальної роботи — боротьба за здоров'я дитини 91

Світлана Горя. Повноцінне життя загальноосвітньої сільської школи. 95

Анатолій Дубовіченко. Структура діяльності і форми роботи школи-родини 99

Вікторія Миценко. Життєві навички і ключові компетентності як основа здорового способу життя 102

Наталія Друзенко. Становлення та самореалізація особистості в школі життєтворчості 106

Людмила Штанько. Перші кроки стежиною школи життєтворчості 114

Тетяна Шевченко. Компетентнісний підхід у формуванні особистості 119

III-я щорічна міжнародна виставка „Освіта за кордоном” 122

ДИРЕКТОР ШКОЛИ ЛІЦЕЮ ГІМНАЗІЇ

МОН, АПН, ВАК

Всеукраїнський
науково-
практичний
журнал

Свідцтво про державну реєстрацію
Серія KB № 3826 від 22 листопада 1999 р.
Серія KB № 3826 від 9 березня 2004 р.

ФАХОВЕ ВИДАННЯ З ПЕДАГОГІЧНИХ
ТА ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК

Постанова Президії

ВАК

У К Р А Ї Н И

№ 5 — 05/4 від 11 квітня 2001 року

Головний та науковий
редактор

Ольга ВИГОВСЬКА

Літературна редакція
та коректура:

Олег БАКУН
Олена ПАВЛОВСЬКА

Художній та відповідальний
редактор

Олексій ВИГОВСЬКИЙ

Верстка
Владислав ЗАХАРЕНКО

Відповідальний редактор
Тетяна ГОДЕЦЬКА

Фотокореспондент
Наталія БОЙКО

© О.Виговська, ідея та концепція
© О.Виговський, дизайн та оформлення
© “Директор школи, ліцею, гімназії”, 2007

ЗАСНОВНИКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ
НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.П. ДРАГОМАНОВА
ВИДАВНИЦТВО
“ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА”
ЦЕНТР СПРІЯННЯ
СУСПІЛЬНОМУ РОЗВИТКУ
ім. МИКОЛИ ПИРОВОГА

Передплатні індекси:

22953

23974

Редакційна рада

Голова **Василь КРЕМЕНЬ**

Віктор **АНДРУЩЕНКО**
Ірина **БАРМАТОВА**
Іван **БЕХ**
Оксана **БЕЛКІНА**
Надія **БІБІК**
Володимир **БОНДАР**
Тетяна **БОРЗЕНКОВА**
Маріана **БОСЕНКО**
Людмила **ВАЩЕНКО**
Ольга **ВИГОВСЬКА**
Борис **ГАДЗЕЦЬКИЙ**
Микола **ГУЗИК**
Ірина **ГОРЕЦЬКА**
Лідія **ДАНИЛЕНКО**
Петро **ДМИТРЕНКО**
Лілія **ДОНСЬКА**
Олександра **ДУБОГАЙ**
Олександр **ДУСАВИЦЬКИЙ**
Ольга **ЗАЙЧЕНКО**
Валентин **ЗАЙЧУК**
Іван **ЗЯЗЮН**
Олександр **ЛЯШЕНКО**
Людмила **КАЛІНІНА**
Юрій **КУЗНЕЦОВ**
Василь **МАДЗИГОН**
Сергій **МАКСИМЕНКО**
Юрій **МАЛЬОВАНІЙ**
Валентин **МОЛЯКО**
Григорій **НАУМЕНКО**
Віктор **ОГНЕВ'ЮК**
Віктор **ОЛІЙНИК**
Іван **ОСАДЧИЙ**
Надія **ОСТРОВЕРХОВА**
Людмила **ПАРАЩЕНКО**
Павло **ПОЛЯНСЬКИЙ**
Валентин **РОМАНЕНКО**
Світлана **РУДАКІВСЬКА**
Олександра **САВЧЕНКО**
Ганна **САЗОНЕНКО**
Володимир **СКИБА**
Анатолій **СОЛОГУБ**
Юрій **ТРОФІМОВ**
Геннадій **ФЕДОРОВ**
Георгій **ФІЛІПЧУК**
Василина **ХАЙРУЛІНА**
Наталія **ЧЕПЕЛЄВА**
Олена **ЧИНОК**
Микола **ШКІЛЬ**

Економіка школи

Людмила Медвідь. Економічна освіта в Україні: витоки та розвиток	124
Людмила Коробович. Управління якістю підготовки спеціалістів в умовах переходу до ринково-економічних відносин	132
Юрій Шукевич. Економіка школи: освіта повинна заробляти гроші. Або пошук світла в тунелі без надії	139
Нагороди АПН у номінації „За кращу монографію”	142

Управління школою

Олександр Антонович Захаренку цього року виповнилося б 70! “О.А. Захаренко і сучасна школа”: круглий стіл АПН України ...	144
Лариса Данилова. „О.А. Захаренко в контексті доби”: ювілейна виставка в Педагогічному музеї	152
Олександр Захаренко. Енциклопедія шкільного роду	161
Сергій Захаренко. Погляди О.А. Захаренка на родинне виховання: витоки та умови формування	168
Директори шкіл, члени редакційної ради нашого журналу, в гостях у Захаренка	176
Звернення редакції до читачів журналу	177
Пізнаючи минуле — усвідомлюємо сучасність Микола Виговський. Гринько — реформатор системи освіти в Україні	178
Увага! МОН — школі Про проекти МОН, на які чекають школи. Спільне засідання керівників МОН України і громадської Ради	183
Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2007 р. № 620 ...	184
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.04.2007 р. № 160-Р. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми „Школа майбутнього” на 2007-2010 роки	185
Наказ МОН від 29. 01. 2007 р. № 64. Про організацію та проведення міжнародних порівняльних досліджень якості освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів у 2007 році	187
Сільська школа сьогодні і завтра Валентина Яструбова. Професійна компетентність директора сільської загальноосвітньої школи	188
Олена Кендиш. Управління процесом розвитку і самовдосконалення учасників навчально-виховного процесу школи	192
Таміла Бараненко. Роль соціально-педагогічного комплексу в організації навчально-виховного процесу	199
Ніна Мартьянова. Організаційна модель управління науково- методичною роботою ліцею	202
Валентина Сагуйченко. Університет для батьків	206
Іван Осадчий. Принцип СТК — відповідності та модель глобальної сільської школи-мережі	210
Про освіту — ювілейно! Про Десяту міжнародну виставку навчальних закладів “Сучасна освіта в Україні — 2007”	216
І воїни, і педагоги. Вітаємо ветеранів Другої Світової!	219
Слово про ювілярів	222
Наші ювіляри	221, 224

УМОВИ ПУБЛІКАЦІЇ в журналі „Директор школи, ліцею, гімназії”	98
---	----

**Журнал рекомендовано до друку Вченою радою
Національного педагогічного університету
ім. М.П. Драгоманова**

(№1 — протокол № 8 від 27.02.2007 р.;
№2 — протокол № 9 від 30.03.2007 р.)

Підписано до друку 30.03.2007 р. Формат 70х100 1/16.
Папір офсетний. 17 умов. друк. арк. Наклад 1600
Віддруковано на ЗАТ “Книга”. Зам. 7-51.
Свідоцтво ДК №2325 від 25.10.2005 р.

Центр ССР ім. Миколи Пирогова
03037, м. Київ, вул. Освіти, 6
Свідоцтво: ДК №1709 від 9.03.2004 р.

Шановні добродії! Звичайно, треба говорити про Олександра Антоновича як про людину багатогранну, багатотворчу. Але як директор сільської школи, він мріяв і дбав про те, щоб на селі школа стала центром виховного середовища, тому що його гасло було таке: „*буде школа — буде село, буде село — буде держава*”.

**Іван
РИБАЛКО**

Директор ниніш-
ньої Сахнівської
школи

І, дбаючи про своє село, він дбав, щоб була наша Україна. У далеких 50–60-х роках він мріяв, щоб підняти село, в якому не було сільради,

яке було віддаленим, не було дороги. І потрібно було зробити, щоб був центр культури на селі. І таким центром стала школа, де можна було зробити модель ракети, літака. Давня мрія Олександра Антоновича — стати льотчиком. І він залучав жителів села до створення моделей літаків. А пізніше створив дельтаплан. Село горнулось

до нього. Селяни йшли до нього вирішувати свої проблеми. Усі заходи, що проходять у селі, відбуваються у школі, починаючи від виборів, закінчуючи тим, що тут проходять обряди вінчання, реєстрації шлюбу, в яких беруть участь усі школярі. Уявіть коридор із молоді, яка задає молодятam питання, наприклад: а чи любите ви один одного? А потім, коли народжується дитина, то реєструють у школі, і якщо народилась дівчинка, то висаджують березу, а якщо хлопчик — дубочка. Коли ми проходимо садом, то знаємо, чие дерево росте. Випускники

завжди пам'ятають, що вони — наша гордість. І що б там не було, у школі висять фото усіх випускників. І якщо ти вчинив неправильно, то фото буде перекреслене. Але за усі роки існування школи немає жодної перекресленої фотографії.

У нас на території школи росте біля 2 тисяч різноманітних дерев, приблизно 70 видів, дерева — це пам'ять і про випускників. Територія школи майже 60 гектарів. Серед дерев є 400 туй, є рідкісні види. А ще клумби. У нас є центр здоров'я та спорту, куди входить дендروпарк і спортивна зала, спортивний майданчик, стадіон. Олександр Антонович дбав про те, щоб школа була центром села. І крім школи на селі такого центру більше немає: колгоспу немає, продано завод, сільрада діє лише як установа. Куди піти? — До школи! Ми пишаємось, що Олександр Антонович таку школу створив саме в нашому селі, і, дякуючи йому, відоме наше село, наша школа. Ми намагаємось не втратити те, що є, примножуємо, щоб школа стала ще крашою. Адже ми вважаємо, що якщо ми збережемо усе — це й буде найкращим пам'ятником Олександру Антоновичу. У нас на Черкащині Олександра Антоновича Захаренка знають усі: агрономи, інженери, селяни. Чому? Навіть тому, що Олександр Антонович — один з найвидатніших педагогів, який виховував громадянськість, добро, творчість. І сьогодні на Черкащині майже щотижня по обласному радіо звучать радіочитання, в яких звучать поради Олександра Антоновича вчителям, землякам, усім. У нас на Черкащині немає жодної школи, яка б не втілювала ідеї Олександра Антоновича. Найбільше таких шкіл у

О.А. Захаренко – класний керівник 10 класу. 1966 рік

фіях 50-х років Олександр Захаренко – студент: серед однокурсників; разом з однокласницею Вірою, яка стала згодом його колегою по школі, дружиною, матір'ю двох його синів – Сергія та Владислава. Диплом з відзнакою. Трудова книжка з записом: серпень 1959 року – учитель математики і фізики Сахнівської школи. Село Сахнівка на той час “бригадне” село колгоспу “Маяк”, яке загубилося серед бездоріжжя і було віднесене до так званих “безперспективних” сіл, по суті приречене на вимирання.

З приїздом молодого вчителя розпочалися в селі „сахнівські дива”: то він на побудованому разом з колегою дельтаплані спустився з місцевої гори Пастушка; то зробив спробу на планері перелетіти річку Рось. Потім, вже разом з учнями, будував і запускав повітряні кулі, моделі ракет, літаків. Як згадує один із випускників Сахнівської школи Володимир Яковенко, авторитет фізика і фізики “піднявся до небес”. “До знань не з примусу, а через зацікавленість” – стало глибоким переконанням молодого вчителя, а згодом і всього підколективу Сахнівської школи. На фотографіях 60–80-х років тепер вже минулого століття молодий класний керівник 10 класу, шкільні змагання з ракетомодельовання, авіамоделювання. Поряд – моделі ракет, літака – такі самі запускали в Сахнівці з майданчика, який одержав символічну назву „Сахнівський Байконур”.

У досвіді Сахнівської школи відчуваємо і творче використання ідеї перспективних ліній, і схеми організації дитячого колективу А.С. Макаренка, і педагогіку серця В.О. Сухомлинського, і досвід трудового виховання і навчання Богданівської середньої школи на Кіровоградщині, очолюваної І.Г. Ткаченком. З останнім Олександр Антоновича пов'язували ще й особисті стосунки.

„Майбутнє Сахнівки – її діти. Отже, треба створювати таку школу, якої ще не було” – так вирішив призначений у грудні 1966 року директором школи О.А. Захаренко. Він поступово змінив і зовнішній вигляд основної шкільної будівлі, й інтер'єри школи, і навколишнє середовище, а головне – ставлення до школи.

Педагогіку О.А. Захаренка називають педагогікою конкретної дії. Вносячи елементи змагальності у кожен конкретну справу, Олександр Антонович вже на етапі творчого задуму залучав до справи учнів, учителів, батьків, випускників школи, перетворював їх у суб'єктів педагогічної дії, створював умови для виявлення творчого потенціалу людей. Так зароджувалась і втілювалась в життя ідея створення перед школою фонтана, який починав діяти, реагуючи на гучні оплески біля нього. Так змінився фасад школи, прикрашений п'ятьма мозаїчними панно,

На подвір'ї Сахнівської школи